

Vývoj osídlení a kultury českých zemí z archeologického hlediska

Epocha	Datování v ČR	Dílčí období	Datování úseku v ČR	Hlavní jevy a pojmy, naleziště
Pravěk				
Pleistocén (starší čtvrtohory)				
Paleolit (starší doba kamenná)	před 4 mil. (nebo 2 mil.), u nás 1,5-1 mil. – u nás do 8 000 př. n. l.	nejstarší a starší	před 4 mil. (nebo 2 mil.) – před 300 tis.	vznik a šíření člověka; u nás <i>Homo erectus</i> ; jádrové kamenné industrie – pěstní klín, sekáč; obytné stavby; oheň; Přezletice, Brno-Stránská skála
		střední	před 300 tis. – 40 tis. př. n. l. (dříve?)	<i>Homo sapiens neanderthalensis</i> ; úštěpové industrie (výroba úštěpů z připravených jader, levalloiská technika); pohřbívání v jeskyních?; Bečov u Mostu, Šipka u Štramberka
		mladší	40 tis. nebo více – 11 tis. př. n. l.	prosazení <i>Homo sapiens sapiens</i> ; čepelové industrie, počátky „umění“ a pohřbívání, lovci mamutů; Dolní Věstonice, Předmostí u Přerova, Řevnice, Děravá jeskyně u Koněprus, Ostrava-Landek
		pozdní	11 tis. – 8 tis. př. n. l.	doznívání poslední doby ledové; ubývání velké stádní zvěře; lovecká tábořiště v okolí jezer: Řežabinec u Putimi; Tišnov – vrch Dřínová
Holocén (mladší čtvrtohory) – geologická současnost				
Mezolit (střední doba kamenná)	u nás ±8000 – ±5500 př. n. l.	starší, mladší	viz přednášky	přírodní prostředí se blíží našemu, zalesňování; rybolov, částečné usazování; mikrolitická štípaná industrie; kontakty s lidmi neolitu; Hořín u Mělníka, skalní převisy v pískovcových oblastech, jezera: Švarcenberk u Ponědražky
Neolit (mladší doba kamenná)	u nás ±5500 – ±4400 př. n. l.	starší, střední, mladší	viz přednášky	klima teplé a vlhké; domestikace některých rostlin a zvířat (a lidí), zemědělství a chov, usedlý způsob života – dlouhé domy, broušené kamenné nástroje – tesařství, tkaní; keramické nádoby – relativní datování podle výzdoby (lineární, vypíchaná, malovaná); ženské sošky, rondely; Bylany u Kutné Hory, Těšetice-Kyjovice u Znojma
Eneolit (pozdní doba kamenná)	u nás ±4400 – 2300/2200 př. n. l.	raný, starší, střední, mladší a někdy i pozdní	viz přednášky	orba rádlom, chov dobytka; kůň; sílí postavení muže-oráče a bojovníka; kamenné sekeromlaty jako odznak i zbraň; první měď; první opevněná hradiska, první pohřební mohyly; keramické poháry (picí obřady); Makotřasy, Řivnáč, Jevišovice, Staré Zámky u Líšně, Vikletice, Tušimice

Doba bronzová	u nás ±2300/2200 - ±800/750 př. n. l.	starší, střední, mladší a pozdní	viz přednášky	zobecnění mědi a poté bronz; vznik nadregionální komunikační sítě; počátky kmenů a historických národů; řemeslná specializace; změny pohřebního ritu (starší: eneolitická tradice, střední: mohylové kultury, mladší-pozdní: kultury popelnicových polí); hradiska, depoty bronzů a keramických nádob (koflíků); jantar, skleněné korálky; Únětice, Hulín, Kozelské polesí, Hradec Králové, Knovíz, Milavče, Kotouč u Štramberka, Krumlovský les
(Protohistorické období – raná doba dějinná)				
Doba železná		starší (halštatská)	±800/750 – 400/380 př. n. l.	rozšíření železných výrobků, hutnictví?, kovářství; velmoži a dvorce, pohřby vládců na vozech čtyřkolých (tradice d. b.), později dvojkolých; vztahy k sev. Itálii a Řecku – importy luxusního zboží; raně laténské umění; vpády Skythů a Keltů; Bylany u Českého Brodu, hradiště Vladař, Závist, Kotouč u Štramberka, jeskyně Býčí skála
		mladší (laténská)	±400/380 – ±50/30 př. n. l.	hutnictví železa již i u nás; příchod a na konci odchod tzv. historických Keltů; plochá pohřebiště, oppida a emporia; rozvoj řemesel; hrnčířský kruh, rotační mlýnky, vlastní mincovnictví; kosa, nůžky, radlice; Stradonice, Závist, Staré Hradisko, Němčice nad Hanou
Doba římská	±50/30 př. n. l. – ±375/400 n. l.	(raná), starší, mladší, pozdní; 166-180 markomanské války	viz přednášky	příchod Germánů – Hermunduři, pak Markomani a Kvádové, poté polabští Germáni; Marobudova říše; bohaté hroby; římské importy: nádoby (kovy, sklo, <i>terra sigillata</i>), spony, mince aj.; <i>Limes romanus</i> , římské pochodové tábory; Dobřichov, Platiště, Mušov
Doba stěhování národů	±375/400 – 2. pol. 6. stol. n. l. (historicky 375–568 n. l.)	starší, mladší	viz přednášky	posuny germánských a dalších kmenů: Duryňkové, Langobardi; řadová (tzv. merovejská) pohřebiště, importy pozdně antických skleněných nádob; počátky a příchod Slovanů; Březno u Loun, Praha -Zličín, Lochenice, Kyjov, Žuráň
(Doba historická – dnes se v archeologii jako chronologický pojem nepoužívá)				
Středověk	raný (též doba hradištní, dříve i doba slovanská)	u nás 2. pol. 6. stol. – 12./13. stol.		rozšíření Slovanů, pražský typ, avarský vliv, Sámova říše, Velká Morava, český přemyslovský stát; křesťanství, církevní organizace; hradiště; mohyly, řadová kostrová pohřebiště; keramické nádoby zdobené vlnovkou, avarská nákončí, kovové esovitě záušnice; Březno u Loun, Mikulčice, Budeč, Levý Hradec, Stará Kouřim, Olomouc, Znojmo

		<i>období středověké proměny (transformace) 2. pol. 12. a průběh 13. stol.</i>	<i>změna struktury osídlení; stabilizace sídelní sítě; počátky pozemkové šlechty; počátky současné podoby krajiny, dnešních vesnic a měst, šlechtických sídel; sídelní postup (kolonizace); Praha, Kouřim, Litoměřice, Opava; Sekanka u Davle; Bedřichův Světec, Koválov</i>
	vrcholný a pozdní	u nás 13. – 15./16. stol.	trojdílný vesnický dům, kostely a hřbitovy, města, hrady a tvrze; hornictví; řemesla, hrnčířský kruh, kamnové kachle, mince; datování, písemné prameny; Praha, Brno aj.; Sekanka u Davle, Sezimovo Ústí; Svidna, Mstěnice; Vízmburk, Rokštejn; Jihlava-Staré Hory
Novověk	raný a starší	16. – 18. stol. (postmedievální období = pouze historické obd. předbělohorské; předindustriální období)	šíření luxusu do nižších vrstev. stavovská reprezentace; regionalizace společensko-hospodářského vývoje; bojiště, polní opevnění (vpád Pasovských, třicetiletá válka aj.); zanikání vsí; opouštění hradů a tvrzí; hornictví, mince; kamnové kachle, zobecnění glazovaného keramického nádobí, majolika apod., sklo; sklárna Broumy, tiskárna Kralice u Oslavan
	mladší (též industriální období) + doba nejnovější (moderní doba, recentní období, současnost)	18. – 20. stol.	barokní pevnosti, bojiště a polní opevnění (hl. války o dědictví rakouské, 1866 aj.); industriální památky (sklárny, hamry apod.; zanikání vsí (po sedmileté válce, po roce 1945 i měst), vojenské újezdy jako konzervy arch. dědictví; památky totalitních režimů, válečných, politických zločinů (tábory, hromadné hroby); plovárny, tramská tábořiště...